МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної роботи _____
31 серпня 2022 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АНАТОМІЯ, ФІЗІОЛОГІЯ, ПАТОЛОГІЯ ДІТЕЙ ТА ОСНОВИ ГЕНЕНИКИ

Ступінь бакалавра
спеціальність 016 Спеціальна освіта
Освітньо-професійна програма Логопедія. Спеціальна психологія

Миколаїв – 2022

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Кисличенко Вікторія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти,

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти
Протокол від «22» серпня 2022 року № 2

Завідувач кафедри _____ (Савінова Н. В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету
Протокол від «29» серпня 2022 р. № 1
Голова навчально-методичної комісії _____ (Мороз Т.О.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету
Протокол від «31» серпня 2022 р. № 11
Голова навчально-методичної комісії _____ (_____)

Анотація. Вивчення дисципліни «Анатомія, фізіологія і патологія розвитку» передбачає опанування теоретичних питань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: рівні організації організму людини, взаємозв’язок будови і функцій органів з виконуваними функціями, причини патологій мовленнєвих та сенсорних систем

Ключові слова: анатомія, патологія, генетика, фізіологія, орган, організм, травна система, кровоносна система, органи мовлення, органи дихання та ін.

Abstract. The study of the discipline "Anatomy, physiology and pathology of development" involves mastering the theoretical issues of fundamental training of highly qualified specialists, in particular: levels of organization of the human body, the relationship of structure and function of organs with functions, causes of pathologies of speech and sensory systems

Key words: anatomy, pathology, genetics, physiology, organ, organism, digestive system, circulatory system, speech organs, respiratory organs, etc.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни*:* «Анатомія, фізіологія, патологія та основи генетики » складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» за освітньо-професійною програмою «Логопедія. Спеціальна психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: закономірності функцій та процесів у цілісному організмі та його частинах (системах, органах, тканинах, клітинах), виявлення причин, механізмів й закономірностей життєдіяльності організму на різних етапах онто- і філогенезу у взаємодії з навколишнім середовищем у динаміці життєвих процесів.

Міждисциплінарні зв'язки: біологія, гістологія, нормальна анатомія, біохімія, фармакологія, внутрішні хвороби, хірургія, нервові хвороби, психіатрія, психологія

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1. 1. Мета: ознайомити студентів із особливостями та основними закономірностями анатомо-фізіологічного розвитку дитини в різні вікові терміни, ознаки хвороб дитячого віку, створення сприятливих санітарно-гігієнічних умов для формування здорової, гармонійно розвиненої особистості; ознайомити студентів з основними засобами реанімаційних заходів, надання першої медичної допомоги дорослим та дітям. Ознайомити студентів з будовою та розвитком основних анатомічних систем органів, вивчити будову аналізаторів, зрозуміти функцію соматичної та вегетативної нервової системи

1. 2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: закріплення знань про профілактику і лікування найбільш поширених захворювань дитячого віку, організацію протиепідемічних заходів, уміння надати необхідну долікарську допомогу хворій дитині та дорослому; спостереження і раннє виявлення різних відхилень у стані та розвитку дитини. Отримання знань про будову та розвиток основних анатомічних систем органів людини.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знає сучасні теоретичні основи предметної спеціалізації, здатний застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН 4. Володіє знаннями сучасної методики і освітніх технологій для забезпечення якості оволодіння навчальними досягненнями.

ПРН 6. Здатний організовувати і проводити психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку;

ПРН 7. Здатний вирішувати питання, пов'язані з комплектуванням та організацією діяльності спеціальних навчально-виховних закладів, здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, інтелекту, зору, слуху, опорно-рухових функцій і проводити з ними корекційно-педагогічну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу;

ПРН 13. Здатний використовувати сучасні технічні засоби навчання і виховання, спеціальну апаратуру;

ПРН 14. Здатний співпрацювати з батьками дітей, особами, які їх заміняють, спеціалістами інших галузей (медиками, психологами, вчителями, вихователями);

ПРН 15. Здатний систематично підвищувати свою кваліфікаційну компетентність;

ПРН 16. Здатний постійно вивчати літературні джерела за профілем підготовки і суміжними питаннями;

ПРН 17. Здатний застосовувати найновіші досягнення в спеціальній освіті, здійснювати науково-дослідницьку та методичну діяльність;

ПРН 18. Здатний на практиці застосовувати знання з охорони праці;

І. Загальнопредметні:

ЗК-1. Особистісні:

ЗК-1.1. *Світоглядна компетентність.* Здатність до розуміння предметної області професійної діяльності; володіння науковим світоглядом; знання основних теорій, концепцій, вчень, які формують наукову картину світу; вміння відстоювати власні стратегії професійної діяльності.

ЗК-1.3. *Функціонально-поведінкова компетентність в спеціальній освіті.* Здатність до виконання власних професійно-функціональних обов'язків; уміння дотримуватись норм загальнолюдського і професійного етикету; здатність виявляти чесність, порядність, принциповість, толерантність під час освітньої та професійної діяльності; досвід відповідального і сумлінного ставлення до виконання своїх професійних обов'язків).

ЗК-1.5. Міжособистісна взаємодія. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, дітьми без та з порушеннями психофізичного розвитку та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення корекційно-педагогічних і навчально-реабілітаційних ситуацій і конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань..

ЗК-3. Інструментальні:

ЗК-3.3. Здоров'язбережувальна компетентність. Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих. Здатність застосовувати знання, вміння, цінності і досвід практичної діяльності з питань культури здоров'я та здорового способу життя, готовність до здоров'язбережувальної діяльності в корекційно-освітньому, навчально-реабілітаційному середовищі та створення психолого-педагогічних умов для формування здорового способу життя дітей з особливими освітніми потребами.

ЗК-3.5. Загальнонавчальна. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного і шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку; чинним нормативним забезпеченням спеціальної освіти тощо.

ЗК-3.6. Інформаційно-аналітична. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема корекційно-педагогічної (за всіма нозологіями), з різних джерел та формулювання логічних висновків.

ІІ. Фахові:

ФК-7. *Медико-біологічна компетентність (загальна та відповідно до нозології)*. Здатність до застосування професійних медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційного, навчально-реабілітаційного процесу відповідної освітньої галузі. Здатність оцінити структуру дефекту при психофізичних порушеннях (мовлення, інтелекту, функцій опорно-рухових та сенсорних систем); потенційні можливості розвитку різних сторін особистості кожної з категорії дітей з такими вадами; здатність оцінити клініко-фізіологічні особливості і закономірності фізичного і психічного розвитку дітей з мовленнєвими, сенсорним, інтелектуальними порушеннями.

Складниками медико-біологічної компетентності є анатомо-фізіологічна, генетична, неврологічна, клінічна, психопатологічна тощо (складники компетентності заповнюються відповідно до нозології).

ФК-8. *Корекційно-зорієнтована компетентність.* Здатність виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання вад психофізичного розвитку дітей з психофізичними порушеннями (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності. Володіння засобами та методами корекції пізнавальних психічних процесів, мовлення, сенсорних порушень, порушень опорно-рухових функцій, емоційно-вольової сфери в процесі виховання дітей. Здатність корекційно спрямовувати діяльність дитячого колективу, в якому є дитина/діти з психофізичними порушеннями. Здатність організовувати інклюзивний дитячий колектив, створювати в ньому умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої суспільної інтеграції. Здатність здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з інвалідністю в різних типів закладів підпорядкованих МОН, МООЗ, Мін. праці та соціальної політики.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Предмет та сутність анатомії як науки.

Анатомія в системі біологічних наук. Історія анатомії людини Методи анатомічного дослідження. Організм і його складові елементи.

Тема 2. Розвиток організму людини. 4

Властивості організму людини. Механізми регуляції фізіологічних функцій. Осі та площини в анатомії. Рівні організації організму. Пренатальний, натальний, постнатальний періоди. Онтогенез та його періоди. Філогенез.

Тема 3. Кісткова система.

Будова кістки як органа Хімічний склад і будова кісткової тканини. Будова та класифікація кісток. Розвиток скслста. З'єднання кісток. Класифікація з'єднань кісток. Синовіальні з'єднання кісток – суглоби. Кістки тулуба га їх з'єднання. Мозковий череп

Тема 4. Міологія. Основні групи скелетних м’язів.

Будова та класифікація скелетних м'язів. М'язи голови. . М'язи шиї. М'язи тулуба. М'язи верхньої кінцівки. М'язи нижньої кінцівки. Зміни в м'язовій системі під впливом фізичних навантажень

Тема 5. Спланхнологія.

Травний апарат. Будова стінок травного каналу. Дихальна система. Ссчо-статсвий апарат. Залози внутрішньої секреції

Тема 6. Анатомія, фізіологія нервової системи.

Будова та походження нервової системи. Механізми передачі нервового імпульсу. Анатомія кори головного мозку.

Тема 7. Нервова система

Вегетативна нервова система. Нервова тканина. Нейрон Будова нейронів, класифікація нейронів. Анатомія та фізіологія спинного мозку. Мозкові оболонки. Центральна нервова система Периферійна нервова система

Тема 8. Анатомія та фізіологія аналізаторів.

Фізіологія зорової сенсорної системи. Нюховий аналізатор. Смаковий аналізатор. Слуховий аналізатор.

Рекомендована література

Базова

1. Аносов І.П., Хоматов В.Х. Анатомія людини у схемах: Навч. наоч. посіб. – К.: Вища шк., 2002. – 191 с.: іл.
2. Анатомія людини А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін, Я.І. Федонюк - Вінниця: Нова книга, - 2009.
3. Людина: Навч посіб з анатомії та фізіології. /The human body/ гол. Ред Тоні Сміт. – Видавництво «БаК», Львів. – 2002.
4. Ришард Алєксандрович Малий атлас з анатомії – Maly atlas anatomiczny: Пер з 5-го польск. вид. – ВСВ «Медицина». 2011. – 136с., 83 іл.
5. Мойсак О.Д. Основи медичних знань і охорона здоров’я.-К.: Арістей, 2007.- 616с.
6. Невідкладні стани в педіатрії: навч. посіб. / За ред. Р.І. Поцюрко. — К.: Медицина, 2010. — 176 с.
7. Анатомія та фізіологія з патологією / За ред. Я.І. Федонюка, Л.С. Білика, Н.Х. Микули. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. – 680с.
8. Нейман Л.В., Богомильский М.Р.. Анатомія, фізіологія і патологія органів слуху та мовлення, 2001
9. Бобрицька В.І. Анатомія, вікова фізіологія і шкільна гігієна: Навчально-методичний посібник для студентів небіологічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 80с.

Допоміжна

1. Адрієвський І.Ю. Педіатрія в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2007. — 336 с.

2. Гнатюк О.І. Клінічна гематологія дитячого віку. — Вінниця: Глобус-преса, 2009. — 160 с.
3. Гнатюк О.І., Попов В.П. Кардіологія дитячою віку. — Вінниця: Глобус-преса, 2009. — 180 с.
4. Денисенко О.В. Інфекційні хвороби в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2009. — 166 с.
5. Інтенсивна терапія в педіатрії: навч. посіб. / За ред. Г.І. Белебезьева. — К.: Медицина, 2008. — 520 с.
6. Капітан *Т.В.* Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: підручник. — Вінниця — Київ, 2002. — 719 с.
7. Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.
8. Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.
9. Курдюмова Н.О., Поліщук *Т.Г.* Практикум з педіатрії в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2011. — 160 с.
10. Палій Л.В. Основи реаніматології: навч. посіб. — К.: Медицина, 2008.— 164 с.
11. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики: підручник / За ред. С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрко. — К.: Медицина, 2011. — 552 с.
12. Педиатрия: учеб. пособие / Под ред. А.В. Тяжкой. — К.: Медицина, 2008. — 164 с.
13. Тарасюк *В.С.* Клінічне медсестринство в педіатрії: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.
14. Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.
15. Чабовская А.П., Голубев В.В., Егорова Т.И. Основи педіатрії і гігієни дітей дошкільного віку. — М., 1997.
16. Аксарина Н.М. Воспитание детей раннего возраста. – М.: Медицина, 1997.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік, екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточний та підсумковий контроль, тестування